

Sági Lilla

A krimináltaktika fejlődési tendenciái – új kihallgatási metódusok^{*}

I. Bevezetés

A kihallgatás a leggyakoribb és a legjelentősebb nyomozási cselekmény, amely a bűncselekmények felderítése során a személyi jellegű bizonyítékok megszerzését szolgálja. E bizonyítékok megszerzésében pedig a kihallgatott személy (gyanúsított, sértett, tanú) bűncselekményről szerzett tudomása nyújt segítséget.¹

A bűncselekmény egy múltban megtörtént esemény, amelynek körülményeit a nyomozóhatóság a nyomozás során ismeri meg.² Természetesen a nyomozó nem tanúja az eseményeknek, csupán közvetett észlelés alapján ismeri meg a (főleg objektív) tényeket. A nyomozati cselekmények során ez a nyomok felkutatását, rögzítését és analizését jelenti, amelyek kapcsolatban állnak az elkövetett bűncselekménnyel. Ezek a nyomok pedig nem csak a környezetben, de az emberek tudatában is megtalálhatóak, bizonyítási jelentőségük pedig hatalmas.³ Egyetértve Boros Jánossal elmondható, hogy az emléknymokat visszaadó vallomások pontossága, hitelessége és megbízhatósága a büntetőeljárás egyik kulcskérdéseként értelmezhető.⁴

A bűncselekmények és az elkövetők differenciálódása is hozzájárul ahhoz, hogy a krimináltaktika a változások követésével, a kihallgatási módszerek fejlesztésével, illetve új metódusok alkalmazásával elősegíti, hogy a nyomozóhatóságok minél több, valósághoz közelítő és az igazságnak megfelelő vallomást szerezhessenek/szerezzenek be.⁵

A kriminalisztika fejlődési irányait, jövőbeli lehetőségeit és kihívásait szem előtt tartva, ezeket az új kihallgatási metódusokat igyekszem bemutatni jelen tanulmányomban. A három vizsgált kihallgatási módszer:

---

^{*} E tanulmány alapjául szolgáló dolgozat a XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencián Kriminalisztika és Büntetés-végrehajtási Jogi tagozatában I. helyezésben és ORFK Különdíjban részesült. Konzulens: Dr. Fenyvesi Csaba

¹ Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: Kriminalisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2005. 338. o.

² Kertész Imre: A kihallgatási taktika lélektani alapjai. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1965. 4. o.

³ Kertész i.m. 4. o.

⁴ Boros János: Kriminalisztika és pszichológia. In: Fenyvesi Csaba – Herke Csongor (szerk.): Tanulmányok Erdősy Emil tiszteletére. PTE ÁJK, Pécs 2002. 167. o.

⁵ Anti Csaba – Barta Endre – Bócz Endre – Illár Sándor – Lakatos János: Krimináltaktika I. kötet. Rejtjel Kiadó, Budapest 2004. 176. o.

- SAI (Self- Administered Interview),
- PEACE (**P** – Preparation and Planning, **E** – Engage and Explain, **A** – Account, **C** – Closure, **E** – Evaluate),
- SUE (Strategic Use of Evidence).

Egyúttal e kihallgatási típusok különböző szempontok alapján történő összehasonlítását – előnyök, hátrányok, cél, eszköz, szakképzettség, pénz, alkalmazási köre, bűncselekmények típusa – kívánom felvázolni és értékelni, valamint empirikus kutatásom segítségével a gyakorlatban való alkalmazhatóságukat feltárni, ezáltal mintegy a krimináltaktika fejlődési tendenciáiba is betekintést nyerni.

II. A SAI fogalma és kialakulása

„Az út, ahol az emlékek nyomai védelemben részesülnek.” – így jellemezi a SAI (Self-Administered Interview) kihallgatási módszert a szakirodalom.⁶ Magát a kifejezést úgy fordíthatjuk le, hogy ez a „Saját magunk által irányított kikérdezés” egyfajta önkikérdezés, öninterjúztatás. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a SAI egy olyan erőteljes nyomozási eszköz, amely felhasználható arra, hogy a szemtanúktól gyorsan és eredményesen kiinduló, egyben átfogó vallomást szerezzünk be.⁷

Olyan forma, szabványosított technika, amely világos iránymutatásokat és kérdéseket ad, és amely képessé teszi a szemtanút saját vallomása megtételére. Következésképpen, ideális a használata azokban az esetekben, amikor a korlátozott források nem teszik lehetővé a tradicionális kihallgatási módszereket.⁸

Tudományos kísérletek megmutatták azt, hogy a SAI segítségével, jelentősen több (pontos) információ szerezhető meg, mint egy sima emlékezet felidézés során. A SAI alkalmazásának előnye az, hogy erősíti a tanú memóriáját, ami azt jelenti, hogy védi a szemtanút az emlékek elvesztésétől, az adatok torzulásától.⁹

Bűncselekmény helyszínén gyakran sok a szemtanú, de nem mindig van elég személy a nyomozóhatóság részéről, hogy azonnali és alapos kikérdezést végezzenek. Hasonló probléma merül fel abban az esetben is, amikor a rendőrség ajtóról ajtóra jár, és adatot gyűjt.

---

⁶ Forensic Interview solutions,

<http://www.forensicinterviewsolutions.com/services/law-enforcement/self-administered-interview-sai/>

⁷ Self Administered Interview webpage: <http://www.selfadministeredinterview.com/>

⁸ Russel Satch: Scientists Develop New Tool to „Freeze” Crime Scene Memories. Science Daily Magazine, <http://www.sciencedaily.com/releases/2007/04/070427105641.htm>

⁹ Uo.

Ha nincs lehetőség arra, hogy egy tanút azonnal és gyorsan kihallgassanak, akkor fennáll annak a lehetősége, hogy a memóriája sérül, és az emlékek torzulnak vagy elvesznek, valamint az a veszély is fennáll, hogy a tanú befolyásolhatóvá válik mások által.¹⁰ A SAI-t pont azért fejlesztették, ki, hogy ezek a körülmények elkerülhetővé váljanak.¹¹

A SAI mint eszköz – a bűncselekmény helyszínén tartózkodó szemtanúkra alkalmazva – a természetes memória pusztulása ellen küzd. Felhasználja a kognitív pszichológiai technikák legújabb kutatási eredményeit. Módszere szerint egyszerűen „megfagyasztja” a szemtanú elméjében a bűncselekmény helyszínének és az elkövetőnek a képét. Különösen a kis és jelentéktelen részleteket, amelyek vezetnek a nyomozókat és akár döntő fontosságúak is lehetnek a felderítés során.

Hope szerint a szemtanúk által nyújtott bizonyítékoknak a teljessége és alapossága csökken, ahogy a késleltetés megtörténik a bűncselekmény észlelésekor és az emlékek visszahívásakor növekszik.¹² Más szavakkal élve: minél nagyobb a szakadék az észlelés és a teljes visszaemlékezés között, amelyet a formális kihallgatás során láthatunk, annál kisebb az esélye annak, hogy a tanú pontos és alapos vallomást tesz.¹³ A kutató szerint a SAI eszköze jelentős szerepet játszhat a bűnüldöző hatóságok munkájában, hiszen számukra az előny egyértelmű; a tanúknak pedig megvan a lehetőségük arra, hogy rögzítsék emlékeiket, mielőtt bármilyen kritikus információ elveszne.¹⁴

A kísérletekben résztvevőket különböző korosztályokból és különböző társadalmi háttérrel rendelkezők közül válogatták ki. Az első SAI tesztnél ezek a kiválogatott személyek, az „áltanúk” láttak egy szimulált eseményt és ezek után vallomást kellett tenniük írásban mindarról, amit észleltek. Azok, akik a SAI módszer alapján tették meg vallomásukat, sokkal pontosabban írták le a részleteket, mint azok, akiket csak egyszerűen megkértek, hogy mondjanak el mindent, amit láttak.

A korai szakaszban a SAI fejlesztői arra helyezték a hangsúlyt, hogy egyszerű írott kérdéseket könnyebb megérteniük a tanúknak. Minden iránymutatást leteszteltek, hogy biztosítsák azt, hogy a potenciális tanúk pontosan értik, mit is kérnek tőlük. A következő szakaszban a kutatók folytatták a további tesztelést különböző beállításokkal és különböző körülmények között.

---

¹⁰ Self Administered Interview webpage: <http://www.selfadministeredinterview.com/>

¹¹ A módszert egy kisebb nemzetközi kutatócsoport fejlesztette ki: Fiona Gabbert (Abertay-i Egyetem, Skócia), Lorraine Hope (Portsmouth-i Egyetem, Anglia) és Ron Fisher (Floridai Egyetem, Egyesült Államok) részvételével.

¹² Satch: i.m.

¹³ Uo.

¹⁴ Uo.

Az aktuális eljárás szerint a tanúknak kézzel kell kitölteniük a SAI formanyomtatványt, ami korlátozhat egyes tanúkat, akiknek nehézséget jelent az írás-olvasás.¹⁵

Másik kérdés az, hogyan válnak megalapozottá a SAI nyomtatvány által nyújtott információk a bizonyítás körében? Az biztos, hogy a SAI használatba átültetése során fontos lesz, hogy maximalizálják a tanúvallomások megbízhatóságát és hitelességét. A jelenlegi helyzetben a SAI metódus fokozni fogja a rendőrségi irányítást a kezdeti kihallgatás során és lehetővé teszi, hogy amilyen gyorsan csak lehetséges, az alapos információk megszerzhetővé váljanak. S mindezt akár már a helyszínen vagy röviddel a cselekmény megtörténte után. Így a tanúk is sokkal biztosabbak lesznek vallomásukban, közvetlenül az esemény után, mint a késleltetést követően.¹⁶

III. A SAI végrehajtásának folyamata

Az első lépés, hogy a nyomozóhatóság tagja rögzíti, kinek adta ki a nyomtatványt és ráírja saját elérhetőségét a SAI-iratra. E nyomtatvány kitöltése a helyszínen történik, méghozzá közel a bűncselekmény (feltételezett) elkövetési helyéhez. Ha ez nem lehetséges, akkor a nyomozónak fel kell hívnia a figyelmet arra, hogy a szemtanú kitöltheti más helyszínen is a nyomtatványt. Viszont minél hamarabb kell ezt megtenni, anélkül, hogy másokkal megtárgyalná a történeteket. Ezután meg kell egyezni egy időpontban, mikor fogja a nyomozóhatóság átvenni a kitöltött nyomtatványt, valamint tájékoztatni kell a tanút, hogy az ügyben bármikor idézhető kihallgatásra.¹⁷

Miután a nyomozóhatóság begyűjtötte és megvizsgálta a SAI nyomtatványokat, a nyomozást vezető eldönti, mely tanúk lesznek kihallgatva és milyen sorrendben. Ez elősegíti, hogy a nyomozási cselekmény során a hatóság nem veszít időt. Ám fontos szem előtt tartani, hogy a SAI formanyomtatvány nem helyettesítheti a személyes kihallgatást. Az SAI kitöltésével az emlékek védettek, akár három héttel a baleset után is. Ezáltal könnyebben és több információhoz juthat a nyomozóhatóság a személyes kihallgatás során.¹⁸

Összegezve: a SAI rendkívül hatékony nyomozati eszköznek számít, amely megvédi a tanú memóriáját, és jelentős információk megszerzését teszi lehetővé a tanúk időbeli rangsorolásával, különösen azokban a helyzetekben, amikor korlátozott források állnak a nyomozóhatóságok rendelkezésére.

---

¹⁵ Satch: i.m.

¹⁶ Uo.

¹⁷ Forensic Interview solutions

¹⁸ Uo.

IV. A PEACE kihallgatási metódus definiálása és folyamata

A PEACE olyan kihallgatási technika, amelyet azért fejlesztettek ki, hogy a nyomozás során elegendő információ legyen megszerezhető a gyanúsítottól, hogy meghatározható legyen a közrehatása a cselekményben.¹⁹

A világ számos rendőrsége olyan kikérdezési technikát alkalmaz, amelynek segítségével több információhoz juthatnak a gyanúsítottól.²⁰

A kihallgatási metódust a 90-es évek korai szakaszában fejlesztették ki – bűnüldöző szervek és pszichológusok együttműködésével Angliában és Wales-ben.²¹ Ennek a célja az volt, hogy elkerüljék a hamis vallomások, amelyek legfőbb következményei voltak a „vádeltű kihallgatásoknak”.²²

A PEACE elnevezés egy rövidítést takar, amelynek elemei a következők: **P** – Preparation and Planning az az, előkészület és tervezés. **E** – Engage and Explain vagyis tevékenység és magyarázat. **A** – Account vagyis beszámolás, illetve jelentés. **C** – Closure – az az befejezés és lezárás. **E** – Evaluate – vagyis értékelés.²³

A kihallgatási metódus első szakasza az előkészület és a tervezés, amely a következő tevékenységi elemeket tartalmazhatja:

- a) megérteni a kihallgatás értelmét,
- b) meghatározni a kihallgatás céljait, illetve tárgyát,
- c) megérteni és felismerni azokat a pontokat, amelyeket bizonyítani, illetve tisztázni szükséges,
- d) megállapítani azt, hogy milyen bizonyítékok elérhetőek és azok honnan szerezhetőek be,
- e) megállapítani, hogy mely bizonyítékok szükségesek és azok hogyan szerezhetőek meg,
- f) előkészíteni a kihallgatási eszközöket (írászerk, helyszín biztosítása, stb.).

A kihallgatás végrehajtásához a felkészülés, tervezés fázisa igen jelentős. Nemcsak azért, hogy a kihallgató tisztában legyen a kihallgatás céljával, hanem azért is, hogy ismerje a kihallgatás lényeges alapelveit. Mindezek mellett lényeges az is, hogy a kihallgatást végző személy értékelni tudja a kapott válaszokat, végig az egész kihallgatás során. Ha pedig a végeredmény egy teljes feltáró, beismerő vallomás, akkor ennek a megfelelő

---

¹⁹ PEACE article, <http://www.reid.com/pdfs/peacearticle.pdf> 1. o.

²⁰ J. C. Short: Interviewing using PEACE method, Investigation articles <http://www.jcshort.com/Articles/PEACE-Method.htm>

²¹ Investigative interviewing techniques, <http://i-sight.com/investigation/investigative-interviewing-techniques-the-peace-model/>

²² Investigative interviewing...

²³ Short: i.m.

dokumentálása sem mellőzhető, hogy a későbbiekben a bíróságon felhasználható legyen.²⁴

A következő fázis a tevékenység és a magyarázat. Ezeket a fogalmakat úgy is ismerhetjük mint a kihallgatás „előszava”, amely a korábbi fázisokra utal. Lényeges eleme: az interjú következményeinek helyes bemutatása. Szükséges az, hogy a kihallgató és a kihallgatott között egy elvárható viszony keletkezzen. Ez megköveteli azt, hogy a kihallgató személynek tisztában kell lennie a kérdésekkel, tehát tudatosan kell kérdeznie, valamint képesnek kell lennie reagálnia. Továbbá ismernie kell a kihallgatott állapotát, illetve félelmeit és elvárásait.²⁵ Lényeges, hogy a kihallgató és a kihallgatott között egy olyan nyugodt környezet teremtsődjön, amely a kihallgatottat ösztönzi az együttműködésre. Ahol a levegőt nem járja át a megfélemlítés és az agresszió hangulata.

A kihallgató kiegészítő feladata, hogy megnyugtassa a gyanúsítottat, hogy megkönnyebbülve tehesse meg vallomását. Ha a kihallgató ítélezővé válik, akkor a támogató környezet hangulata megszűnik és ezzel együtt (általában) a gyanúsított beismerési szándéka is. Pontos emiatt kell a kihallgatónak empátiát mutatnia, kapcsolatot teremtenie a kihallgatottal. Kapcsolat nélkül az empátia sem közvetíthető, ezért a nyomozónak azt kell kommunikálnia a kihallgatott személy felé, hogy átérzi a helyzetét, megérti őt. A gyanúsítottnak pedig azt kell éreznie, hogy az ő érzéseit, félelmeit, motivációit megérti a kihallgató. Ennek a támogató környezetnek köszönhetően – ahol az empátia és a kölcsönös együttműködés érzékelhető – a gyanúsított félreteszi az ellenséges magatartását, elfelejti félelmeit és jobban megközelíthetővé válik. A kihallgatónak őszintének és megbízhatónak kell tünnie. El kell hitetnie a gyanúsítottal, hogy az őszinte válasszal nem a kihallgatónak segít, hanem saját magának.

Ehhez arra van szükség, hogy a kihallgatást végző személy nagyon jó kommunikációs képességekkel rendelkezzen. Sokféle embertípussal tudjon kapcsolatot teremteni, legyen szó akár egyetemi professzorról, vagy szimplán az utca emberéről. Ez a szituáció bizonyos problémákat vethet fel, hiszen a kihallgatott „nyelvén” kell beszélnie, de semmiképp sem tűnhet apáskodónak, vagy mesterkéltnek.²⁶

Ezt a szakaszt követi a magyarázat fázisa, ahol a nyomozónak rá kell világítania, azokra az okokra, amelyek miatt a kihallgatást le kell folytatni, valamint elmondania azt milyen tevékenységeket fognak végrehajtani a kihallgatás alatt, különösen felhívva a figyelmet a rutin feladatokra.

---

²⁴ J. W. Osterburg – R. H. Ward: *Criminal investigation – A Method for Reconstructing the Past*. Maththew Bender & Company, New Providence 2010. 254. o.

²⁵ Short: i.m.

²⁶ N. J. Gordon – W. L. Fleisher: *Effective interviewing and interrogation techniques*. Elsevier Ltd. – Academic Press, USA – Burlington 2011. 34. o.

A következő fázis a beszámolás, illetve jelentés, amelynek jellemzője, hogy tartalmazza a kihallgatottól összegyűjtött információkat, illetve az emlékek felidézését az eseményekről. Ez a stádium az, ahol a jelentős és valószínű információk közvetlenül szerezhetőek be a gyanúsítottól.

Az ezt követő szakasz a befejezés, illetve a lezárás fázisa, ahol a jövő problémáinak azonnali elkerülése érdekében, amelyek felléphetnek a kihallgató és a kihallgatott kapcsolatában, a nyomozóknak végre kell hajtaniuk a következő tevékenységeket.

- Meg kell köszönniük a kihallgatás lehetőségét, mielőtt távoznak.
- Mindenkinek meg kell értenie, mi történt a kihallgatás alatt.
- Mindenkinek tisztában kell lennie azzal, mi fog következni a jövőben.

A zárásnak mindenképpen magába kell foglalnia olyan elemeket, amelyek megadják a lehetőséget a kihallgatottnak arra, hogy ő is kérdezhessen. A kihallgatónak összegeznie kell, mit mondott a kihallgatott.²⁷

Az utolsó szakasz pedig az értékelés fázisa, miután a kihallgatás befejeződött. Itt az első szempont annak ellenőrzése, hogy elérték-e a kihallgatás tárgyát, illetve célját, hiszen ez alapján dönthető el, hogy szükség van-e további tevékenységekre, netán kihallgatásra.²⁸

V. A SUE – Strategic Use of Evidence kihallgatási metódus bemutatása

A SUE kihallgatási metódus fogalma a következőképpen határozható meg: bizonyítékok ismeretén alapuló kihallgatási technika, amelyben a kérdésfeltevést a nyomozóhatóság birtokában lévő bizonyítékok határozzák meg. Ezeknek a bizonyítékoknak ismerete viszont a kihallgatott cselekményére vonatkozóan, nem juthat a kihallgatott tudomására. Más szóval élve; a kihallgatott nem tudhatja meg azt, hogy a nyomozóhatóságnak az elkövetett bűncselekményről bizonyítéka (illetve, hogy milyen bizonyítéka) van. (A kihallgatás során felteendő kérdések ezen megszerzett bizonyítékokon alapulnak.)

A hazug és az igazat mondó gyanúsítottak különböző mentális állapotban érkeznek a kihallgatás helyére.²⁹ Igazán egyedülálló tudomással rendelkeznek a bűncselekményről. Pontosan arra törekszenek, hogy a kihallgató ne jöhessen rá erre a tényre. Az ártatlan gyanúsítottak pont ellenkezőleg; attól félnek, hogy a nyomozó nem fogja elhinni nekik, hol is voltak a bűncselekmény elkövetésének az idején, vagyis a vallomásuk lényegét.³⁰

---

²⁷ Short: i.m.

²⁸ Uo.

²⁹ A. Vrij – P.A. Granhag – S. Mann – S. Leal: Outsmarting the Liars: Toward a Cognitive Lie Detection Approach. *Psychological Science* 20 (1). 28-32. o. <http://eprints.port.ac.uk/>

³⁰ Uo.

A SUE kihallgatási metódus eljárása során a nyomozó szándéka az, hogy különböző stratégiák alkalmazásával, mint például a bizonyítékok felhasználásával, jusson el a válaszokig. A kihallgatási metódus célja az, hogy nyitott kérdésekkel indítson, mint például: „Mit csinált ön vasárnap?” Majd ezeket a kérdéseket speciális kérdések kövessék, mint például: „Használta ön vagy bárki más az autóját vasárnap?”. Mindezt a kihallgató úgy hajtja végre, hogy nem derül ki milyen bizonyítékok állnak a nyomozóhatóság rendelkezésére (pl. különböző felvételek vannak az elkövetőről és az autójáról). Ilyenkor az a jellemző, hogy az igazat mondó kihallgatott spontánul, bármiféle sarkallás nélkül vallja be az autó használatát. A hazug kihallgatott a sarkallás után sem vallja be, inkább tagadja az állítást.

Nyitott kérdéstről abban az esetben beszélhetünk, amikor a kérdésre leíró, elbeszélő válasz érkezik. Hogy miért fontos a nyitott kérdéssel való kezdeményezés, azt a következő példa jól szemlélteti.³¹

Vegyünk egy ügyet, amelynél rablás történt múlt pénteken hét órakor. Ebben az esetben a nyomozók gyakran követik el azt a hibát, hogy zárt kérdéssel kezdve felteszi: „Mit csinált ön múlt pénteken hét órakor?” Erre az indításra a gyanúsított egy felkészült, rövid választ fog adni, amellyel a célja a nyomozóhatóság megtévesztése. A kihallgató pedig abba a nehéz helyzetbe hozza magát, hogy ebből az egyetlen válaszból és a gyanúsított által tanúsított magatartásból kell(ene) lelepleznie le a megtévesztést.

Teljesen más lehetőségek adódnak egy olyan kihallgatás során, ahol a nyomozó egy nyitott kérdéssel kezd. Tegyük fel a következő helyzetet; múlt szombaton hat órakor egy gépjárműből a gyanúsított lövéseket adott le. Ebben az esetben a nyomozó részéről a következő kérdés hangzik el: „Kérem, mondjon el mindent, mit csinált múlt szombaton arról az időintervallumról, ami 12 óra és a lefekvése között telt el.” Ebben az esetben a kihallgatott személy elmeséli, leírja mi történt vele a meghatározott időtartam alatt. Ezáltal a vallomás hamis információkat nem tartalmaz még akkor sem, ha tudjuk azt, hogy a kihallgatás alanya részt vett a bűncselekmény elkövetésében. Pontosán emiatt megfelelő a nyitott kérdés és a beszéltetés, hiszen a közvetlen kérdéssel a nyomozó csak azt érné el, hogy a kihallgatott személy valószínűleg hamis választ adna arra a kérdésre, hogy: „Mit csinált Ön szombaton hét órakor?” Hiszen ezzel a kérdéssel bizonyos módon kényszerítve van a terhelt, hogy hazudjon a feltett kérdésre. Ezért feltétlen alapelve a kihallgatásnak, hogy sokkal előnyösebb, ha a kihallgatott elhallgatja az igazság egy bizonyos részét, mintha a hazugságból kellene saját

---

³¹ F. E. Inbau – J. E. Reid – J. P. Buckley – B. C. Jayne: *Criminal Interrogation and Confessions*. Jones & Bartlett Learning Company, USA – Burlington 2014. 50. o.

magának az igazságot leszűrni. A nyitott kérdések kevésbé befolyásolják a terheltet, hogy hazudjon a nyomozó kérdésére.³²

Visszatartani a meglévő bizonyítékokat, amelyekkel a gyanúsítottól rendelkeznek, a későbbi igazságot tartalmazó beismerő vallomás megszerzéséhez vezethet, valamint felismerni azt, hogy a gyanúsított ártatlan egyenlően fontos. Hiszen a későbbi hamis beismerő vallomások elkerülését segítheti, amelyet a környezet növekvő nyomása, a kényszer hangulata válthat ki, ugyanis az ártatlan gyanúsított non-verbális magatartásából tévesen a bűnösségre is következtethetnek.³³

A gyanúsított kihallgatása az egyik legkritikusabb pontja a nyomozati eljárásnak. A kihallgatás során a hazugság vagy az igazság kiszűrése az egyik legnehezebb feladat. Egyes kutatások szerint, akik hamis vallomást tesznek, próbálják kontrollálni a magatartásukat azért, hogy elkerülhessék azt, hogy bármilyen non-verbális jel adásával leleplezzék magukat, valamint azért, hogy a hitelesség benyomását keltsék. Paradox módon a megtévesztőknél ez a magatartás kontroll szolgálja kifejezetten a megtévesztés jeleit. Ez a megtévesztő magatartás megtervezett, begyakorolt, és hiányzik a spontaneitás minden szinten. Pontosan emiatt, mivel úgy gondolják a gyanúsítottak, hogy ezek a tudatalatti szükségtelen mozgások, gesztusok gyanússá tehetik őket, ezért szándékosan kerülnek azokat a mozzanatokat, amelyek nem kifejezetten alapvetőek.³⁴

A SUE kihallgatási metódus, egy olyan megközelítési mód, amely az elérhető bizonyítékokat helyezi a gyanúsított figyelmének a középpontjába. Ezen túlmenően a SUE olyan jelek kiszűrésére törekszik, amely által az igazság felderíthetővé válik.³⁵

Felmerül a kérdés, hogy: alkalmazható-e a SUE a jövőbeli cselekmények vonatkozásában? A kihallgatások mindig a múltban történt eseményekre összpontosulnak, ám lényeges körülmény a jövőbeli szándék felderítése is a gyanúsított részéről. Hiszen azáltal, hogy ismerjük a gyanúsított jövőbeli célját, a félrevezetés problémája elkerülhető, és a további bűncselekmények elkövetésének a megelőzésére is lehetőség nyílik.

A SUE technika azon az elméleti feltevésen alapszik, hogy a kihallgatások során a kihallgatott személyek is bizonyos stratégiákat alkalmaznak válaszájuk során. Ezeknek a stratégiáknak a vizsgálata lehetővé teszi azt,

---

³² Uo.

³³ R. Bull – T. Valentine – T. Williamson: Handbook of Psychology of Investigative Interviewing. A John Wiley & Sons Ltd. Publication, Chichester, West Sussex 2009. 37. o.

³⁴ C. M. Breur – M. M. Kommer – J. F. Nijboer – J. M. Reijntjes: New Trends in Criminal Investigation and Evidence. INTERSENTIA, Antwerpen – Gröningen – Oxford 2000. 700. o.

³⁵ Franziska Clemens: Detecting lies about past and future actions: The Strategic Use of Evidence (SUE) technique and suspects' strategies. University of Gothenburg 2013. 1. o.

hogy a gyanúsítottak válaszai kiszámíthatóvá, úgymond megjósolhatóvá válnak.

Az, hogy ennek a kutatási területnek az ismerete egyre jobban kiszélesedik, bizonyítja, hogy ezeknek a kikérdezési technikáknak az alkalmazása a nyomozóhatóságok számára, amelyeknek célja a pontos információk megszerzése, segítségül szolgálhat abban, hogy minél alaposabbá váljanak a bűncselekmények felderítése során.³⁶

VI. A három kihallgatási metódus összehasonlítása

Az előzőekben a három kihallgatás metódust külön- külön mutattam be. A következőekben pedig különböző szempontok (előnyök, hátrányok, cél, eszköz, szakképzettség, pénz, alkalmazási kör, bűncselekmények típusa) alapján ezek összehasonlítását végzem el.

Az elhatárolásokat táblázatokban szemléltetem. Az első a metódusok előnyei és hátrányai alapján készült.

1.számú táblázat: A kihallgatási metódusok előnyei és hátrányai

	SAI	PEACE	SUE
Előnyök	<ul style="list-style-type: none"> • Memóriavesztés nem jelentős mértékű • Elősegíti a visszaemlékezést, emlékek védelme • Gyors, eredményes és átfogó vallomás beszerzése • Világos iránymutatásokat tartalmaz • Bizalmat ébreszt a tanúban, hogy önállóan töltheti ki a formanyomtatványt 	<ul style="list-style-type: none"> • Alapos felkészülés a kihallgatás végrehajtására • Nyugodt környezet teremtése a kihallgatott számára 	<ul style="list-style-type: none"> • Bizonyítékokra koncentrálnak • Megtervezett kérdések, nyitott és speciális kérdések alkalmazása • Jövőbeli cselekmények megjósolhatóvá válnak.
Hátrányok	<ul style="list-style-type: none"> • Formanyomtatványt később kitöltőknél befolyásolás hatása fennáll. • A baleset helyszínén sokkos állapotban lévők, kitöltési nehézségei. 	<ul style="list-style-type: none"> • Csak a múlt történéseit kérdezik ki. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hazug kiszűrése nehéz feladat, személyfüggő.

A következő táblázatban a cél, eszköz, szakképzettség, pénz, alkalmazási kör, bűncselekmények típusa szempontjából mutatom be a metódusok különbségeit.

³⁶ Clemens: i.m. 3. o.

2. számú táblázat: Cél, eszköz, szakképzettség, pénz, alkalmazási köre, bűncselekmények típusa szerint

	SAI	PEACE	SUE
Cél	A memóriavesztés elkerülése, emlékek védelme és befolyásolhatóság kizárása az alapos és pontos információk megszerzése érdekében.	Pontos felkészülés és megtervezettség által, minél alaposabb és pontosabb információk megszerzése.	Bizonyítékok ismeretében történő kérdésfeltevés hatására a kihallgatott vallomásának elérése és minél pontosabb információk megszerzése.
Eszköz	Formanyomtatvány kitöltése	Megtervezett kihallgatási folyamat.	Nyitott és speciális kérdések.
Szakképzettség	Igényel szakképzettséget.	Igényel szakképzettséget.	Igényel szakképzettséget
Pénz	Formanyomtatványok beszerzését igényli, és a nyomozóhatóságok tagjainak a betanítását.	Kihallgatási eszközök beszerzése, helyszín biztosítása, nyomozóhatóságok tagjainak betanítása.	Kihallgatási eszközök beszerzése, helyszín biztosítása, és a nyomozóhatóságok tagjainak a betanítása.
Alkalmazási kör	Csak a baleset helyszínén tartózkodó szemtanúkra alkalmazható.	Áldozatokra, szemtanúkra és gyanúsítottakra is alkalmazható.	Gyanúsítottak körére alkalmazható leginkább.
Bűncselekmények típusa	Közlekedési balesetek, ipari balesetek, biztosítási csalások.	Bármilyen bűncselekmény típusra alkalmazható.	Bármilyen bűncselekmény típusra alkalmazható.

VII. A három kihallgatási módszer megvalósulása a gyakorlatban

1. Az empirikus kutatás bemutatása, céljainak meghatározása

Az empirikus kutatásom során, az előzőekben ismertetett három kihallgatási módszer gyakorlatban való alkalmazhatóságának lehetőségét, illetve arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a nyomozóhatóság alkalmazza-e már ezeket a kihallgatási taktikákat, vagy valamely jellemzőiket, tisztán vagy a három módszer közül bármelyiket egymással vegyítve.

Kutatásom céljai között szerepelt még arra a kérdésre is választ kapni, hogy ezeket a kihallgatási technikákat érdemes-e alkalmazni és eredményesebbé tenné-e a nyomozóhatóság munkáját.

Mindezekre a kérdésekre kihallgatásokon való részvételek segítségével, ügyiratok feldolgozásával, különböző esetek megismerésével, valamint a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Osztály, és Vizsgálati Osztály állományának mélyinterjúztatása során kaptam választ.

A kérdésekre kapott válaszokat összesítve, elemezve és értékelve, valamint a kihallgatásokon való részvételek és az ügyiratok feldolgozásának a segítségével vontam le következtetéseimet és megállapításaimat a metódusok gyakorlati használatával, és alkalmazási lehetőségeivel kapcsolatban, amelyeket a következőkben kihallgatási taktikák szerint fejezetekre bontva szeretnék ismertetni.

2. A SAI kihallgatási metódus megvalósulása a gyakorlatban

A három bemutatott kihallgatási metódus közül a SAI kihallgatási technika az, amellyel kapcsolatban az általam támasztott várakozások ellenére, teljesen más benyomás ért.

A metódus működésének és végrehajtásának megismerése közben nem igazán tudtam elképzelni, hogy ezt bármelyik nyomozóhatóság használná. Ennek ellenére, kiderült, hogy igen is bevett módszer, és jelentős előnyökkel járhat meghatározott bűncselekményeknél a nyomozók számára.

A kihallgatási módszert, bár nem tisztán alkalmazzák, de jelentős jellemvonásait, mint például az előre elkészített formanyomtatvány, az írásbeliség és a saját környezetben való kitöltés fellelhetőek a gyakorlati végrehajtás során.

A kihallgatás, amelyen részt vettem, ennek a metódusnak a jellemvonásait erőteljesen tükrözte.

A 33/2014. bü. számú ügyben választási csalás bűncselekményének sértettjei lettek kihallgatva a következő módszerrel.

A bűncselekmény tényállása szerint: egy ormánsági településen a helyi önkormányzat képviselői egy előre elkészített formanyomtatvánnyal járták körbe a falut, amelynek kitöltésével a sértettek elismerték roma származásukat, de a papír kitöltésével kizárták magukat az országgyűlési választásokon való részvételből, melyről senki nem tájékoztatta őket. Így alkotmányos jogukat a választásokon nem gyakorolhatták. A gyanúsítottak ellen, emiatt indult eljárás a Baranya Megyei Rendőr- főkapitányságon.

A kihallgatás során egy előre elkészített formanyomtatvánnyal érkeztünk a településre az ügy előadójával. Minden sértettet otthonában kerestünk fel, ezáltal érvényre juttatva a SAI egyik jelentős jellemvonását, amely szerint a szemtanú vagy a sértett a nyomtatványt saját környezetében (otthonában, munkahelyén) tölti ki. A megkeresett sértettek ezen előre elkészített nyomtatvány segítségével tettek vallomást tanúként. A különbség az elmélet és a gyakorlati alkalmazás között pedig az egyik hátrányra vezethető vissza, amelyet az összehasonlító táblázatban magam is említettem. A helyszín egy ormánsági, gazdaságilag rendkívül hátrányos helyzetben lévő település, ahol a sértettek nem minden esetben tudnak írni, olvasni, valamint az iskolázatlanság hiánya miatt nem tudják magukat kellően kifejezni. A két

hátrány miatt az alkalmazhatóság elősegítésére, a nyomozóhatóság tagja töltötte ki az előre elkészített nyomtatványt, amelyet a kitöltés után a kihallgatott személy elolvasott, vagy ha írástudatlan volt, akkor számára a nyomozó felolvasta.

Ebben az esetben elmondható, hogy a SAI taktikáját tisztán nem alkalmazta a nyomozó, de főbb jellemvonásait, mint az írásbeliséget, a saját környezetben való kitöltést, igen. Ezáltal pedig a metódus előnyei, a gyors munkavégzés, a nyomozóhatóság munkaterhének enyhítése, az idővesztés és az emlékek elvesztésének elkerülése megvalósult. Nem beszélve a költséghatékonyságról, hiszen a jelentős számú sértett útiköltsége vagy keresetkiesése is elkerülhetővé vált.

Az ügyirat feldolgozás során megismert 242/1998. számú emberöléses bűnügy, amelynél szintén alkalmazták a SAI metódus legfőbb vonását, nyolc évvel ezelőtt történt. Az ügy rendkívül érdekes volt, hiszen egy „cold case”-ről („holtponos ügyről”) van szó, amelyben a bűncselekmény elkövetőjével szemben a mai napig nincs terhelő bizonyíték.³⁷

Az egyik elkövető, aki a bűncselekményben bűnsegédként vett részt, már letöltötte büntetését és szabadlábon van, külföldön dolgozik. Pontosán emiatt az ügyben újra, de most tanúként lett kihallgatva. Viszont a távolság miatt, az idővesztés elkerülése (az eljárás gyorsítása) érdekében, a nyomozóhatóság előre elkészített formanyomtatványt küldött számára, hogy töltsé ki.

Ami érdekesség, hogy a kihallgatott teljesen más vallomást tett így, mint nyolc évvel ezelőtt. A nyolc évvel ezelőtti kihallgatáson, amelyen bűnsegédként hallgatták ki, megnevezte a tettest és állította, hogy az általa megnevezett személy volt a bűncselekmény elkövetője. A papíralapú kihallgatásnál viszont, már más válaszokat adott. Felmerül a kérdés itt, hogy vajon azért, mert a kihallgatott emlékei már elhalványultak, vagy a nyomozóhatóság hiánya miatt. Ebben a formában ugyanis a felelősség figyelmen kívül hagyásával, a formanyomtatványra bármilyen választ adhat. Mindjárt felmerül a metódus egyik gyengesége; célszerű-e az, hogy a kihallgatott rendőri felügyelet nélkül tölti ki a nyomtatványt, saját lelkiismerete szerint, a felelősség semmibe vételével? Nem hátráltatja-e ezáltal a nyomozást?

Emiatt úgy gondolom, hogy a súlyosabb bűncselekményeknél e metódus alkalmazása nem biztos, hogy eredményesebbé teszi a nyomozóhatóság munkáját. Érdekes a másik kérdés is, hogy: mivel a jelentős időintervallum eltelté miatt az emlékek visszahívásának és torzulásának fennáll a lehetősége, van-e egyáltalán értelme a technika alkalmazásának?

---

³⁷ Cold Case jelentése: Úgynevezett „döglött akta”, amelyet bizonyítékok hiánya miatt nem oldottak meg. Felmerülő új bizonyítékok miatt, újabb nyomozás, újabb kihallgatásra van szükség, – mint az általam ismertett ügyben – vagy perújítás fordulhat elő.

Véleményem szerint ebben az esetben a módszer használata nem teszi eredményesebbé a nyomozóhatóság munkáját, hiszen jelentős a késleltetés az elkövetett bűncselekmény és az újbóli vallomás megtétele között.

Az ügyirat feldolgozás során megismert harmadik, 12/2014. számú bűnügyben a gyanúsított egy gyógyszerfüggő személy volt, aki recepteket tulajdonított el, amelyek valós receptek voltak, valós személyek nevére kiállítva. A gyógyszertárakban, ahol ezeket a recepteket kiváltotta, megkérdezték miért kell neki. Erre azt felelte, hogy elviszi másnak, ami természetesen jogszerű, mert elviheti bárkinek. Több száz receptről volt szó, a jogosult személyek pedig nem is tudtak róla, hogy az ő receptjeik máshoz jutottak és más váltotta ki őket. Mivel ezek a személyek nem helyi lakosok voltak, ezért az ügy előadója kihallgatási nyomtatványt készített, ezt pedig kiküldte az illetékes hatóságoknak, amelyek ezzel a tanúkat megkeresték.

Ebben az esetben szintén a munkateher enyhítés, és a költségek csökkentése érdekében alkalmazható a módszer, hiszen itt a tanúknak semmi érdekeltége nem volt arra nézve, hogy valótlan állítsanak. Senkinek az érdekeit nem sértette és a szükséges információkat a nyomozás eredményességéhez viszonylag rövid idő alatt be lehetett szerezni. Mindezek mellett az eljárási költségeket is csökkentette.

A Bűnügyi és Vizsgálati Osztály tagjainak a mélyinterjúztatása során mind a nyomozók, mind a vizsgálók egyetértettek abban, hogy ennek a taktikának az alkalmazása előfordul a gyakorlatban, ha nem is tisztán, de főbb jellemvonásai mindenképpen. Egybehangzóan elmondták azt is, hogy ennek a módszernek az alkalmazása legfőképpen a kisebb jelentőségű bűncselekmények esetén fordul elő. Például gazdasági csalás, csalás bűncselekményénél, ahol a sértettek vagy a szemtanúk száma jelentős, és a munkateher enyhítéséhez a technika alkalmazása nagymértékben hozzájárul.

3. A PEACE kihallgatási módszer megvalósulása a gyakorlatban

A PEACE kihallgatási módszer gyakorlati alkalmazása rendkívül jellemző. Ennek megvalósulását figyelhettem meg egy kihallgatáson való részvétel során, amelyen a PEACE módszer valamennyi szakaszának (előkészület-tervezés, tevékenység és magyarázat, beszámolás-jelentés, befejezés-lezárás, értékelés) teljesülését figyelemmel követhettem. (A 78/2014. számú bűnügynek nem csak az iratait ismerhettem meg, hanem részt vehettem a terhelt kihallgatásán is.)

Ebben az ügyben a tényállás a következő volt: a terhelt egy középkorú jogász végzettségű asszony, aki ellen emberölés gyanúja miatt indult eljárás. A kihallgatások során számtalan alkalommal elmondta, hogy a cselekményhez semmi köze, majd a hetedik kihallgatás során, mikor már teljesen

belekeveredett az általa elmondott hazugságok láncolatába, beismerő vallomást tett, amelyet a következő alkalommal megváltoztatott.³⁸

A PEACE módszer egyik jellemzője, hogy a nyomozóhatóság munkáját nagyon precíz felkészülés jellemzi az előkészületi, tervezési szakaszban. Ennek a felkészülésnek voltam tanúja az előbb említett ügyben. A kihallgató rendkívüli alaposan határozta meg a kihallgatás célját és a tárgyát, felismerte azokat a pontokat, amelyeket a kihallgatás során mindenképp tisztázni szükséges. A kihallgatásra pedig minden szempontból előkészült, a lehetséges kérdések meghatározásával is.

A nyomozó számára ennél a módszernél rendkívül fontos az, hogy felkészüljön a kihallgatott személyből. Legyen szó tanúról vagy gyanúsítottól, ez egyaránt fontos a fogatosításhoz. Tanú esetében lényeges, hogy miért lett beidézve, mit tud. Ezek lényeges tényezők, hiszen a kihallgató ez alapján tudja elhelyezni a kihallgatandó személyt az adott történetben. Sok esetben háttérkutatás is ajánlott; követett-e el már bűncselekményt? Milyen előélete van az adott személynek?

A konkrét ügy következő szakaszában a nyomozó ismertette a terhelttel a kihallgatás következményeit, és megteremtette a fogatosításhoz leginkább megfelelő környezetet. Ezzel is ösztönözni próbálta a terheltet az együttműködésre, ami az ő érdekét szolgálja.

Szükség van arra, hogy egy olyan légkört teremtsen a kihallgató, hogy a gyanúsított (vagy a tanú) megbízzon benne: ne érezze magát feszélyezve a kihallgatás során, ne érezzen semmiféle feszültséget vagy nyomást, hogy neki vallomást kell tennie. A kihallgatott személy bizalmába kell férkőznie a kihallgatónak. Ennek a bizalmas viszonynak a megteremtésére különböző taktikák léteznek, amelyeket a nyomozók saját tapasztalataik alapján szereznek és fejlesztenek folyamatosan.

A következő fázisban a nyomozó felhívta a kihallgatott személy figyelmét azokra a pontokra, amelyek miatt a kihallgatást végre kell hajtani, valamint ismertette a kérdéseket a terhelttel. Ebben a szakaszban a nyomozóhatóság tagjai általában nyitott kérdéssel „beszéltetik” a kihallgatandó személyt, ha pedig feltehetően nem őszintén adja elő a történeteket, akkor közvetett kérdések következnek.

A következő fázisban pedig, amikor a jelentős információk megszerzése a jellemző, szintén alkalmazták a módszer „műfogásait.” Az irányított beszélgetés technikájának alkalmazásával megkérte a terheltet, hogy mondja el mi történt, majd ezt részekre felosztva irányította a kérdéseket, amely által

---

³⁸ Vallomás visszavonásról nem beszélhetünk a terhelt esetében, hiszen ez a kifejezés nem helytálló ebben az esetben. A kihallgatott gyanúsított személy – a Miranda-elvek és figyelmeztetések következtében – vissza nem vonhatja vallomását, de a következő kihallgatáson megváltoztathatja azt.

a kihallgatott ismét belekeveredett az általa elmondott hazugságok láncolatába.

Az utolsó fázisban tájékoztatta a nyomozó a célszemélyt a kihallgatás következményeiről, összegezte az elmondottakat, valamint megteremtette a lehetőséget a terhelt számára is, hogy kérdezhessen.

Végül pedig a kihallgatás értékelése is megtörtént, amely alapján eldőlt az, hogy szükség van további kihallgatásra.

Nem csak az ügyiratokból, de a kihallgatáson való részvételből is kiderült az, hogy a PEACE technikát a nyomozóhatóság alkalmazza nap mint nap.

A nyomozóhatóság állományának mélyinterjúztatása során számottevő volt az egyetértés abban az interjúalanyok között, hogy az ügy megfelelő ismerete és a felkészültség igen fontos tényező az eredményes kihallgatások eléréséhez.

A PEACE kihallgatási metódus pedig, még ha nem is emelik ki, hogy használják a nyomozóhatóság tagjai, a felderítést eredményesebbé teszi és alkalmazása jelentős előnyökkel jár a nyomozóhatóság számára.

4. A SUE kihallgatási metódus megvalósulása a gyakorlatban

A SUE kihallgatási technikát – ha nem is tisztán, de – alkalmazzák, egyes jellemzői megjelennek a gyakorlatban, sokszor vegyítve az előzőleg ismertetett PEACE kihallgatási taktikával.

A kihallgatáson, amelyen részt vehettem, a fentebb említett büntetőügyben a terhelttel szembeni bizonyítékot nem ismertették. Maga a bizonyíték a következő volt. A terhelt a kapcsolattartó lapon, egy már kiengedett cellatársát jelölte meg közeli hozzátartozói helyett. Ez a nyomozóban kérdéseket vetett fel, hiszen elég furcsának találta, hogy a terhelt nem a lányát jelölte meg, hanem egy hajléktalan személyt. Emiatt a nyomozóhatóság felkereste a kapcsolattartási kérelemben megjelölt személyt és kihallgatta. A kihallgatott elmondta, hogy a terhelt kérése az volt hozzá, hogy az általa írt levelet vigye el lányának. Ebben az szerepelt, hogy lánya nézze meg a terhelt naptárját; vajon a bűncselekmény elkövetése napján szerepel-e bármi a dátumnál?

A nyomozó ezt a bizonyítékot nem ismertette a terhelttel, a kérdései pedig éppen a megszerzett bizonyítékon alapultak, jellemzően a SUE kihallgatási metódusra. A feltett kérdésekre a terhelt a megjelölt kapcsolattartó válaszaival ellentétesen válaszolt. Tagadta, hogy bármilyen levelet kiküldött volna.

A nyitott kérdések alkalmazásával a terhelt ismét belekeveredett az általa elmondottakba és többször „elárulta” magát. Még a bizonyítékok feltárása után is tagadta a róla/vele kapcsolatban beszerzett terhelő adatokat, azonban az őszintétlensége (hazugsága) kiszűrhetővé vált.

Másik két ügyben azok feldolgozása során a SUE metódus ellentétével találkozhattam. Az első, 57/2012. számú bűnügyben a tényállás a következő volt: A terhelt (asszony) férje hazaérkezett a hajnali órákban, ittas állapotban. Szóváltás közben megrúgta a feleségét, aki védekezésésként a konyhapulton lévő kést megragadta és a kialakult dulakodás során a sértettet szíven szúrta, amelynek következtében a helyszínen meghalt.

A terhelt minden kihallgatáson állította, hogy férje öngyilkos lett, és a kést, amelyet a védekezés miatt maga elé tartott férje húzta magához és így saját magát szúrta meg. A terhelt beleegyezett a poligráfos vizsgálatba, ahol a harmadik kérdésnél: „Hazudni akar-e Ön férje halálával kapcsolatban?” – elbukott és ezek után teljes beismerő vallomást tett.

A SUE metódust itt fordított módon alkalmazták a nyomozók. Mégpedig úgy, hogy a terhelt tudomására hozták, hogy a szakértői vizsgálatok során a szúrás irányából megállapítható, hogy nem öngyilkosságról van szó, hanem idegenkezűségéről. Ennek ellenére a terhelt nem tett beismerő vallomást, továbbra is azt állította, hogy férje öngyilkos lett. Ebben az esetben, mivel a terhelt továbbra is tagadta a bűncselekményt, szükségessé vált a bizonyítékok feltárása, amellyel ösztönözni próbálták a beismerésre.

Általánosságban elmondható, hogy a SUE metódus nem mindig alkalmazható, viszont azokban az esetekben ahol használható, eredményessége vitathatatlan. Elmondható az is, hogy a nyomozóhatóság ezt a metódust sokszor nem tisztán, hanem a PEACE taktikával vegyítve alkalmazza a hatékonyság növelése érdekében.

A mélyinterjúk során a nyomozóhatóság tagjainak többsége egyetértett abban, hogy a SUE metódus főbb jellemzőit alkalmazzák már, de nem mindig tisztán, olykor inkább a PEACE kihallgatási taktikával egybekötve.

Egyes vélemények szerint, az előzővel ellentétben, a SUE metódus nem alkalmazható, mert a terhelt tudomására kell hozni a vele szemben fennálló bizonyítékokat, hiszen joga van megismerni őket.

5. Az empirikus kutatás eredményeinek összefoglalása

A kutatás eredményeként elmondható, hogy valamennyi metódus alkalmazható a gyakorlatban, és a nyomozóhatóságok munkájának eredményességét és hatékonyságát nagyban elősegítheti. Legyen szó munkateher enyhítéséről, a költségek csökkentéséről, idő és az emlékek veszteségeinek elkerüléséről a SAI kihallgatási technika esetében. Vagy a PEACE és a SUE metódus alkalmazása esetében a jelentős bizonyítékok megszerzéséről.

Egyöntetű véleménye a nyomozóhatóság tagjainak, hogy az ügy jellege, az elkövetett bűncselekmény súlyossága nagyban meghatározza, hogy milyen kihallgatási metódus alkalmazható.

A kutatás eredményeiből következtetésképp levonható az is, hogy ezeket a kihallgatási taktikákat, illetve a metódusok főbb jellemzőit a nyomozóhatóság már alkalmazza, még ha nem is nevesíti őket.

Az is kimondható, hogy a kihallgatást végző személyek folyamatos képzése jelentős tényező a krimináltaktika fejlődési tendenciáinak gyakorlati megvalósulása és a bűncselekmények felderítésének hatékonysága érdekében is.

A technikák tudatos alkalmazása sokkal eredményesebbé teheti a nyomozóhatóság munkáját, a képzettség, rátermettség nélküli alkalmazás pedig jelentős károkat okozhat a bizonyítékok megszerzése során.

VIII. Összegzés

Az igazságszolgáltatásban az ember a legnagyobb bizonytalansági tényező, melyet a jogalkotó által törvényi garanciákkal körülbástyázott eljárás sem képes teljes egészében kizárni, ellensúlyozni.³⁹

A sértettek, tanúk és gyanúsítottak kihallgatása a nyomozati cselekmények szempontjából az egyik leglényegesebb mozzanat, hiszen egy rosszul visszahívott emlék, egy tévedés, egy hamis vallomás emberi életetekbe kerülhet. Ez az ár pedig egy súlyos fizetség, nem csak az igazságszolgáltatás számára.

Egy kihallgatásánál rengeteg más körülmény is közrejátszhat, ezért a kihallgatás taktikája meghatározásánál a nyomozónak figyelembe kell vennie a vallomásokban kialakuló pszichikai folyamatok sajátosságait is. Ilyenek például a kihallgatandó személy tulajdonságai (jellem, életkor, nem, hajlam, temperamentum), az eljárásjogi helyzete, a nyomozás állása és a bűncselekmény sajátosságai.⁴⁰

A kihallgatási taktikákban sűrűn találkozhatunk olyan utalásokkal, amelyek a pszichológia szerepét hangsúlyozzák, de ezek többnyire a kihallgatók egyéni tapasztalataiból erednek vagy olyanokéból, akik önképzésüknek köszönhetően tettek szert ezekre az ismeretekre.⁴¹

A kihallgatás során vitathatatlan és egyre jelentősebb a pszichológia szerepe, amelynek ismerete a nyomozóhatóság tagjai számára elengedhetetlen, a haszna pedig kétségbevonhatatlan.

---

³⁹ Finszter Géza: Bizonyításelméletek a jog világában. Rendészeti Szemle 2006. 7-8. sz. 72-73. o.

⁴⁰ Kertész: i.m. 13. o.

⁴¹ Bócz Endre: A kényszervallatásról. Magyar Jog 2013. 2. sz. 65-74. o.

A bünfelderítő munka legemberközelibb része a kihallgatás, ahol a nyomozók nem csak a bűncselekményt feltehetően elkövető személlyel, de a bűncselekmények áldozataival is kapcsolatba kerülnek.⁴²

Mindezek mellett a gyanúsítottak válaszadási stratégiájának a megismerése is fontos körülmény, az elkövetők kiismerése és jövőbeli cselekményeik feltárása szempontjából. Manapság már nem csak a múlt történései számítanak, hanem a terhelt jövőbeli szándéka is fontos tényező. Ennek feltérképezhetősége nélkülözhetetlen a további bűnelkövetések megelőzése érdekében.

Napjainkban – úgy vélem – a technika felgyorsulása, valamint a bűncselekmények és elkövetőik differenciálódása ellen a harcot csak a kriminalisztika modern eszközeivel lehet eredményesen felvenni. Pontosan emiatt van szükség az új tendenciák, irányok, metódusok megismerésére, feltárására, valamint ezeknek a gyakorlatba való átültetésére.

---

⁴² Csernyikné Póth Ágnes: A kihallgatás pszichológiája. In: Csernyikné Póth Ágnes – Fogarasi Mihály (szerk.): Kriminálpszichológia. Rejtjel Kiadó, Budapest 2006. 171. o.

